Annus VII - Vol. VII Die 27 Octobris 1915 Num. 17

ACTA APOSTOLICAE SEDIS

COMMENTARIUM OFFICIALE

SUMMARIUM

I. *Acta Benedicti Pp. XV:* Epistolae, pag. 473. — II. *S. C. Consistorialis:* Provisio ecclesiae, Nominatio, pag. 476. — III. *S. C. de disciplina Sacramentorum:* Praesumptae mortis coniugis, pag. 476. — IV. *S. C. Concilii:* Dubia de trium Missarum celebratione in die Commemorationis omnium fidelium defunctorum, pag. 479. — V. *S. Romana Rota:* Salutiarum. Iurium, pag. 481.

Diarium Romanae Curiae: Nomine, onorificenze, necrologio, pagg. 491-492.

ROMAE

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS

MDCCCCXV

Directio: Palazzo della Cancelleria. — Roma.
Administratio: Tipografia Poliglotta Vaticana. — Roma.

Pretium annuae subnotationis.
Pro Italia, L. **12.** — Extra Italiam, L. **15.**
Unius fasciculi, L. **1.**

« *Bis* fere *in mense* (Commentarium) *prodibit, ac quotiescumque vel necessitas vel utilitas id postulare videbitur* » (Ex *Commentarii Officialis* ratione die 29 Octobris 1908 edita).

INDEX HUIUS FASCICULI

(An. VII, n. 17 - 27 Octobris 1915)

ACTA BENEDICTI PP. XV

EPISTOLAE

PAG.

I. *Tuae sane.* - Ad Raphaëlem Mariam Carrasquilla, antistitem urbanum, moderatorem Collegii Maioris Bogotensis in Columbia a Rosario nuncupati, exeunte anno vicesimoquinto a suscepto collegii eiusdem regimine. - *17 septembris 1915* . . 473

II. *Nihil nobis.* - Ad Iulium card. Boschi, archiepiscopum Ferrariensem, [aliosque episcopos regionis Flaminiae: eorum litteris, occasione annui conventus ad ipsum datis, rescribit. - *1 octobris 1915* . . . 474

III. *Plane videmus.* - Ad R. P. D. Adolfum episcopum Wratislaviensem, ut eidem gratuletur sollertiam in regenda dioecesi. - *5 octobris 1915* 475

S. CONGR. CONSISTORIALIS

Provisio ecclesiae 476

Nominatio 476

S. CONGR. DE DISCIPLINA SACRAMENTORUM

PAG.

Praesumptae mortis coniugis. - *25 iunii 1915* 476

S. CONGR. CONCILII

Dubia circa trium missarum celebrationem in die solemnis commemorationis omnium fidelium defunctorum. - *15 octobris 1915* 479

S. ROMANA ROTA

Salutiarum. - Iurium. - *15 iulii 1915* . . 481

DIARIUM ROMANAE CURIAE

I. Segreteria di Stato. *Nomine, onorificenze* 491

II. Necrologio 492

Annus VII - Vol. VII Die 27 Octobris 1915 Num. 17

ACTA APOSTOLICAE SEDIS

COMMENTARIUM OFFICIALE

ACTA BENEDICTI PP. XV

EPISTOLAE

I

AD RAPHAËLEM MARIAM CARRASQUILLA, ANTISTITEM URBANUM, MODERATOREM COLLEGII MAIORIS BOGOTENSIS IN COLUMBIA A ROSARIO NUNCUPATI, EXEUNTE ANNO VICESIMOQUINTO A SUSCEPTO COLLEGII EIUSDEM REGIMINE.

Dilecte Fili, salutem et apostolicam benedictionem. — Tuae sane est virtuti tribuendum istud, quod Nobis nuntiatur, quasi initum a columbianis civibus certamen in apparandis tibi sollemnibus, exeunte vicesimo quinto anno, ex quo Collegii istius maioris suscepisti regimen: iucundumque Nobis est, dilecte Fili, ex hisce, cum praesentium tum veterum alumnorum, officiis, hanc ipsam virtutem tuam - quam habuimus prae oculis cum haud ita pridem inter Urbanos Antistites te adlegimus - studiorum optimorum ingeniique decora in te cumulantem, quasi multorum iudicio egregie testatam agnoscere. Ex iis vero quae allata sunt, plane videmus esse Nobis non tibi tantum, dilecte Fili, sed et alumnis tuis ex animo gratulandum: tibi scilicet ob partam industria sollertiaque tua in erudienda iuventute fructuum praestantissimorum copiam: illis vero ob acceptas a te eas doctrinae virtutisque opes, quibus sibi quidem recte factorum gloriam, aliis vero utilitates haud exiguas possunt parere. — Cetera, nobile istud Lyceum, quod, te auspice, et disciplina et artium ingenuarum studiis florere accepimus, incrementa in dies maiora providenti consilio tuo confidimus sumpturum. Quod ut quam felicissime consequi divino beneficio possis, apostolicam benedictionem, caelestium munerum conciliatricem, tibi in primis, dilecte Fili,

tum etiam omnibus tecum laetantium alumnis amantissima voluntate impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum, die XVII septembris MCMXV, Pontificatus Nostri anno secundo.

BENEDICTUS PP. XV

II

AD IULIUM CARD. BOSCHI, ARCHIEPISCOPUM FERRARIENSEM, ALIOSQUE EPISCOPOS REGIONIS FLAMINIAE: EORUM LITTERIS, OCCASIONE ANNUI CONVENTUS AD IPSUM DATIS, RESCRIBIT.

Dilecte Fili Noster et venerabiles Fratres, salutem et apostolicam benedictionem. — Nihil Nobis iucundius eis litteris quas vos, annuum ex more conventum proxime auspicantes, communiter ad Nos Bononia dederatis. Eas enim cum perlegeremus, plane videre visi sumus animos vestros quum Vicario Iesu Christi in primis deditos, tum Nobismet-ipsis pro veteri consuetudine maxime coniunctos. Valde enim libentibus Nobis venire solet in mentem eius temporis, cum istic vobiscum una de nostrarum dioecesium rationibus consultabamus. Quamquam ab isto Nos conventu ne putetis afuisse; adfuimus enim praesentes animo, vestrisque consiliis propositisque bene precati sumus. Itaque pietatem vestram studiumque Nostris praescriptionibus sancte obtemperandi grate complectimur. Quod autem gratulando recolitis quae hoc primo Pontificatus anno gessimus ad communem catholicorum actionem promovendam, ad christianam sapientiam et disciplinam scriptis optimis illustrandam et defendendam, ad miserias huius calamitosissimi belli levandas, pro iis rebus omnibus non Nobis est, sed consiliorum bonorum datori et adiutori, Deo tribuenda laus.

Deum vero obsecrare Nobiscum pergite, ut facitis, ne pacis reditum diutius retardare velit. Idem autem vobis benignus eos concedat quos exspectatis ex vestro isto conventu fructus uberrimos.

Cuius Nos divinae benignitatis auspicem et praecipuae benevolentiae Nostrae testem, apostolicam benedictionem vobis, dilecte Fili Noster et venerabiles Fratres, et cleris populisque vestris amantissime impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum, die I octobris anno MDCCCCXV, Pontificatus Nostri anno secundo.

BENEDICTUS PP. XV

III

AD R. P. D. ADOLFUM EPISCOPUM WRATISLAVIENSEM, UT EIDEM GRATULETUR SOLLERTIAM IN REGENDA DIOECESI.

Venerabilis Frater, salutem et apostolicam benedictionem. — Plane videmus te ut bonum Christi militem laborare. Elapso enim vix anno ab inito Wratislaviensi episcopatu, quamquam tam asperae temporum vices curas cogitationesque tuas eo maxime contrahant, ubi opitulandi tam gravis, tam urgens necessitas, seniorum e tuo clero conventum cogitas, ut communi dioecesis bono communibus consiliis melius provideas. Sollertia haec tua, venerabilis Frater, eo Nobis laetiora visa est polliceri, quod a sapienti rerum in conventu agendarum delectu non est seiuncta. Nihil sane praeteriisse videris quod tempora clament ad frugiferam dioecesis gubernationem: nihil quod conferat ad firmandam, tuendam catholicam disciplinam: nihil quod ad studia pietatis cotidiana animis fomenta suppeditet.

Intelliges tu quidem ex his quam laeta exspectatione quoque animo consiliis coeptisque tuis, coelestia, bene precando, uti desiderare te significas, conciliemus subsidia. Quoniamque id etiam petis a Nobis, ut paterna hortatione bonam mentem ac perseverantem in proposito voluntatem foveamus in iis qui iam diu toti istic sunt in levandis minuendisque belli calamitatibus, facile id quoque te scito a Nobis impetrasse: ita tamen ut hortationis loco Nobis libeat iisdem, in primisque viris e clero atque utriusque sexus religiosis, commendationem laudemque amplissimam impertire. Hisce enim praemiis atque incitamentis uti cum iis malumus, qui tot tantaque praebuere christianae caritatis exempla, quanta tu ipse scribendo commemoras. Diuturnitate belli atque ingravescentibus in dies eius caussa incommodis, tantum abest ut tam effusae tamque operosae caritatis defervescat ardor, ut potius magis magisque inflammetur; cum nihil arduum, quod ab iis non sit exspectandum, quorum patriae amorem vel ipsa alit spes praemii in potiore vita mansuri.

Auspex divinorum munerum Nostraeque benevolentiae testis, apostolica sit benedictio, quam tibi, venerabilis Frater, tuoque clero ac populo peramanter in Domino largimur.

Datum Romae apud S. Petrum, die x octobris MCMXV, Pontificatus Nostri anno secundo.

BENEDICTUS PP. XV

S. CONGREGATIO CONSISTORIALIS

PROVISIO ECCLESIAE

Sacrae Congregationis Consistorialis decreto Ssmus D. N. Benedictus PP. XV hanc quae sequitur ecclesiam de proprio pastore providit, nempe:

5 octobris 1915. — Cathedrali ecclesiae Brigantiensi praefecit Rev. D. Iosephum Lopes Leide de Faria, presbyterum Bracharensis archidioecesis.

NOMINATIO

Decreto Sacrae Congregationis Consistorialis nominatus est:

22 septembris 1915. — R. P. D. Cosimus Agostino, episcopus Arianensis, *Administrator Apostolicus cathedralis ecclesiae Laquedoniensis.*

S. CONGREGATIO DE DISCIPLINA SACRAMENTORUM

PRAESUMPTAE MORTIS CONIUGIS

Titius, catholicus, fere viginti quinque abhinc annis, patrato furto, solus ac inops in Americam clam aufugit, ne poenam carceris unius anni cum dimidio, ob illud delictum sibi inflictam, lueret: domi relinquens tam liberos quam uxorem, quae tamen in ipsius fugam libens consenserat.

Illuc postquam advenit, per notarium quemdam nunc demortuum, in Urbe N. procurationem exarandam curavit in favorem suae uxoris; qua procuratione huic uxori generalem de suis bonis disponendi transmisit potestatem. Eidem uxori per quinquennium nonnullas misit epistolas nunc deperditas, quarum una narrabat illum, in quadam officina

coriaria cuius nomen ignoratur, laborem invenisse. In postrema autem epistola suam voluntatem mox redeundi haud ambigue aperuerat, prout oratrix testatur: « Probe memini - sic ista - finalium ultimae epistolae « verborum: " *Non maneo in America; mox veniam ad vos; neque enim « in America omnia quae splendent aurum sunt* „ ». Ex quo tempore, nempe ex anno fere 1894, nullum amplius de se nuntium dedit. Neque, ex altera parte, ullum viri vestigium reperiri potuit, etsi plurimae diversis temporibus variisque de causis peractae fuerint investigationes.

Uxor enim, primum anno 1906 - non tamen ad alteras nuptias ineundas - tribunal laicum adiit; quod, postquam per publicas enuntiationes ac ephemerides virum frustra evocaverit, eum eodem anno 1906 ad normam iuris civilis mortuum declaravit. Eius autem uxor, post annum, alteri viro coram civili magistratu nupsit, confidens se statim posse etiam sacramentalem cum eo inire unionem. Cum vero parochus, incertum arbitratus prioris mariti obitum, sponsorum matrimonio assistere renuisset, isti, utpote a separatione abhorrentes, enixe oraverunt Ordinarium, ut, mortem viri agnoscens, transitum ad novas nuptias permitteret.

Expensis tamen probationibus, Curia diocesana hanc tulit sententiam: « Non constare de morte Titii ». Tunc oratrix, haud fracta animo, novis at frustraneis in America peractis investigationibus, ad Curiam appellavit Metropolitanam. Quae anno 1912 declaravit: « Sententiam priorem esse sustinendam », at, attentis rerum adiunctis, simul censuit: « Recurrendum esse ad S. Sedem ».

Igitur praefata Curia dioecesana acta transmisit huic S. Congregationi, quae dein actorum complementum iussit.

Atque ita demum causa sapientissimo Emorum ac Revmorum Patrum iudicio submissa fuit.

Solutio. - Ut iam pluries ante in similibus causis memoratum est, ad probandam coniugis mortem, deficientibus veri nominis probationibus, saepius sufficere poterit talis indicionum ac coniecturarum cumulus, unde maxime probabilis seu moraliter certus appareat assertus obitus (Instr. S. Offic. an. 1868, n. 6). Talia autem indicia haud deesse videntur in casu.

Etenim primum perpendatur *inutilitas tot indagationum*, quae annis 1909 et 1911 in tota illa regione, ubi vir post fugam commoratus est, peractae sunt. Titii quippe nomen evocatum fuit in iis ephemeridibus, quae in patrio eiusdem Titii idiomate in regione illa vulgantur, ac proinde fere ab omnibus eiusdem nationis emigrantibus legi solent. Vir autem, si adhuc viveret, profecto notus esset aliquibus suo-

rum civium, qui lectas ephemeridum evocationes ei procul dubio manifestassent. Praeterea perquisita fuerunt ad eius nomen detegendum regesta omnium paroeciarum catholicarum atque etiam nosocomiorum magnae illius urbis, in qua illum olim degisse constat: sed semper incassum.

Neque obiici potest, virum, ephemeridibus evocatum, ideo forsitan absconditum mansisse, quia insidias suspicabatur propriae gentis suam extraditionem propter pristinum furtum postulantis. Nam, teste Curia dioecesana, tempus a lege respectivae gentis statutum ad abolendam poenam eiusmodi furto praefixam iam elapsum erat anno 1894: ergo 15-17 annis ante quam publicae illae evocationes fierent. Tuto igitur e suis latebris vir tunc prodire potuisset. Et hoc ipse bene noverat; nam, adveniente illo anno 1894 (quo sua poena praescriptione cessatura erat) ad uxorem scripsit: « se in America haud mansurum.... se *mox* ad suos venturum ».

Deinde prae oculis etiam habenda est *infirma valetudo,* qua iam ante suam fugam laboraverat. Uxor enim, solemni iuramento adscripta, testata est, virum singulis annis violenta cum suffocationibus tussi, autumnali ac hiemali tempore, laborasse; eum etiam de doloribus in pectore questum esse, ac sputum purulentum ac rubeum saepe edidisse. Nonne chronica huiusmodi infirmitas, labentibus annis, multum ingravescere debuit in homine, qui, extra patriam, egenus, solitarius, omni fere cura orbatus, duris insuper insudabat laboribus?

Multo adhuc vehementiorem reddit mortis praesumptionem *repentina illa atque prorsus inexplicabilis interruptio epistolaris cum uxore commercii.* Scilicet ab anno 1889, quo emigravit, usque ad annum 1894 ad uxorem scripsit quinque epistolas, deinde vero - idest per 21 annos - nullam.

Tale autem silentium vix alia hypothesi nisi mortis explicari valet. Vir enim diligebat uxorem, diligebat et liberos. Quod ad uxorem attinet, concorditer cum ipsa vixerat; cui etiam ex terra longinqua amorem suum satis significavit tum per modo memoratas epistolas tum per illam procurationem, qua ipsi universalem de suis bonis disponendi concessit facultatem.

Num igitur supponi potest, eum tam tenerum erga uxorem liberosque amorem repente penitus exuisse, atque omnem deinceps de iis cogitationem curamque abiecisse?

Praesumptiones autem quasi certitudinem attingere videntur, si consideramus Titium, in *ultima* sua ad uxorem epistola, ipsi promisisse se *mox* ad eam rediturum esse. In illa enim epistola iam supra citata dixit: « *Non maneo in America; mox veniam ad vos;* nec *in America*

omnia quae splendent aurum sunt ». Ergo maritus uxori annuntiat proximum suum reditum, ad quem ipse non solum amore alliciebatur familiae, sed etiam adversa quasi compellebatur fortuna. Num igitur verisimile est, eum tam firmum redeundi propositum repente mutasse, et adhuc 21 annos (1894-1915) in duro exilio remansisse? Et si - quod quidem haud probabile apparet - hoc propositum revera mutasset, nonne hanc voluntatis mutationem per subsequentem epistolam uxori annuntiasset? Num ipsam et liberos per plus quam viginti annos in crudelissimo isto incertitudinis tormento reliquisset?

Quibus argumentis non leve demum pondus addit *fama* seu *communis de viri morte opinio:* siquidem, teste parocho, illius loci incolae, « omnes putant Titium esse vere mortuum ».

His omnibus mature perpensis, Emi ac Revmi Patres in generali conventu habito die 25 iunii 1915 ad dubium: *An oratrici permitti possit transitus ad alteras nuptias in casu,* respondendum censuerunt: *Affirmative.*

† Aloisius Capotosti, Ep. Thermen., *Secretarius.*

S. CONGREGATIO CONCILII

DUBIA

CIRCA TRIUM MISSARUM CELEBRATIONEM IN DIE SOLEMNIS COMMEMORATIONIS OMNIUM FIDELIUM DEFUNCTORUM.

Quum in Constitutione Apostolica *Incruentum altaris* diei x augusti huius anni sub num. 1 data fuerit facultas « omnibus in Ecclesia uni-
« versa Sacerdotibus, quo die agitur Solemnis Commemoratio omnium
« fidelium defunctorum, ter Sacrum facere; ea tamen lege, ut unam e
« tribus Missis cuicumque maluerint applicare et stipem percipere
« queant; teneantur vero, nulla stipe percepta, applicare alteram Mis-
« sam in suffragium omnium fidelium defunctorum, tertiam ad mentem

« Summi Pontificis, quam satis superque declaravimus », sequentium dubiorum solutio a S. Congregatione Concilii expostulata fuit, nimirum:

I. Ad normam praefatae Constitutionis, in die Solemnis Commemorationis omnium fidelium defunctorum, possuntne Sacerdotes unam e tribus Missis, quae magis eis placet, cui maluerint applicare et stipem inde percipere, vel primam tantum exclusive?

II. Pro unica Missa quam illa die sacerdotes possunt cui maluerint applicare et stipem inde percipere, possuntne maiorem exigere eleemosynam, vel contenti esse debent eleemosyna ex constitutione synodali, vel consuetudine locali statuta?

III. Potestne sacerdos pro aliis duabus Missis, quas illa die celebrat pro omnibus fidelibus defunctis et ad mentem Pontificis, aliquid accipere ratione laboris, seu incommodi extrinseci, puta si ad aliorum commodum illas celebrare debeat hora vel loco satis incommodo, puta in aurora vel circa meridiem, in ecclesia vel oratorio rurali, aut coemeterii; vel ne hoc titulo quidem valeat aliquid percipere?

IV. Potestne sacerdos, etiam remoto quovis motivo lucri, alias duas Missas illa die pro suo arbitrio applicare et stipem percipere, et insequentibus diebus applicare per se vel per alium duas Missas, unam pro fidelibus defunctis, alteram ad mentem Pontificis?

Et quatenus negative:

V. Potestne Episcopus poenam suspensionis, etiam latae sententiae, et non faciendi suum stipendium, irrogare in eos qui ita agerent?

Sacra autem Congregatio Concilii ad proposita dubia respondendum censuit prout respondit:

Ad I. *Affirmative* ad primam partem, *negative* ad secundam.

Ad II. *Negative* ad primam partem; *affirmative* ad secundam, excepto casu ultroneae oblationis, vetita tamen non solum petitione, sed etiam quacumque insinuatione ut eleemosyna maior ordinaria a fidelibus offeratur.

Ad III. *Negative* ad primam partem, *affirmative* ad secundam.

Ad IV. *Negative.*

Ad V. *Affirmative.*

Datum Romae, die 15 octobris 1915.

F. Card. Cassetta, *Praefectus.*

L. ✠ S.

O. Giorgi, *Secretarius.*

SACRA ROMANA ROTA

SALUTIARUM

IURIUM

Benedicto Papa XV feliciter regnante, Pontificatus Dominationis Suae anno primo, die 5 iulii 1915, RR. PP. DD. Guilelmus Sebastianelli, Decanus, Ponens, *Petrus Rossetti et Raphaël Chimenti, Auditores de turno, in causa* Salutiarum - Iurium, *inter* Rev. Capitulum Cathedrale Salutiarum, *repraesentatum per legitimum procuratorem Vincentium Sacconi, advocatum, et* Rev. Iacobum Conte, canonicum archipresbyterum, *repraesentatum per legitimum procuratorem Hadrianum Aloisi-Masella, advocatum, in gradu appellationis a praefato Rev. Iacobo Conte contra sententiam rotalem diei 1 iulii 1913 propositae, sequentem tulerunt definitivam sententiam.*

Qua Apostolicae Sedis Legatus S. R. E. Cardinalis Dominicus Della Rovere, Episcopus Taurinensis, anno 1483 duodecimo kalendas februarii, per bullam *Per immaculata* parochialem ecclesiam S. Mariae plebaniam nuncupatam Salutiis in collegiatam erexit, quam postea Iulius papa II, anno 1511, in cathedralem auxit, cum omnibus iuribus, honoribus ac privilegiis, quibus ceterae cathedrales ecclesiae de iure, vel consuetudine fruuntur. Cum autem a Legato Apostolico curam animarum fuerit demandata quartae capituli dignitati, i. e. archipresbytero, hunc inter et capitulum frequenter exortae fuerunt quaestiones, quas Pius Papa X, f. r., anno 1910, definiendas commisit huic sacro Auditorio. Bis causa dimissa fuit, contrario tamen omine: die enim 2 septembris 1911 sententia prodiit omnino archipresbytero favorabilis; interposita vero ab ea appellatione Patres secundi turni, die 1 iulii 1913, a prius decisis recedendum censuere. Hinc tertio, provocante ad H. S. O. rev. archipresbytero, controversia proponitur discutienda et definienda sub assueta formula dubii: *An sententia rotalis diei 1 iulii 1913 sit confirmanda vel infirmanda in casu?*

Non unum est controversiae caput, uti patet ex quinque dubiis initio litis concordatis, de quibus singillatim est breviter agendum.

De primo dubio: An, quibusque sub limitibus, cura animarum habitualis competat capitulo, vel potius archipresbytero in casu?

Pro dubii solutione Domini Patres animadverterunt, quod *regulariter*, quando aliqua ecclesia parochialis erigitur in collegiatam, animarum cura, saltem habitualis, de iure communi transeat ad capitulum. Ad rem Pignatelli: « Tenendum est eiusmodi curam, saltem habitualem, « illiusque titulum residere apud capitulum, actualem vero apud archi- « presbyterum. Probatur primo ex ipsa erectione parochialis ecclesiae « in collegiatam » (*Consul. 169*, n. 9, 13, vol. IX). Neque refert quod in casu sermo sit de archipresbytero, tamquam de collegii capite: etenim citatus auctor, in consultatione 150 eiusdem voluminis, sibi proponit quaestionem: « Utrum in ecclesiis collegiatis, simulque curatis, cura « animarum incumbat canonicis et capitulo, an primae aliive dignitati? ». Et respondit: « Incumbere canonicis et capitulo in hac re minima dubia... « Assistit enim capitulo ius commune. Eo namque ipso quod ecclesia « curata est collegialis... eiusmodi cura pertinet de iure ad capitulum... « non attento quod exercitium, sive administratio curae demandetur « vicario perpetuo, vel alicui dignitati. Nam adhuc habitus a capitulo « non aufertur ». Et inferius, n. 5: « Est enim regula quod cura annexa « collegiatae spectet habitu ad ipsam, actu vero ad personam, quae « illius exercitio praeficitur ». Eadem habet Pitonius (in *Discuss. 45*, p. II, *Discip. eccles.*): « Utramque opinionem distinguendo conciliat Rota coram « Cerro, decis. 450, n. 2, quod nempe ubi agitur de ecclesia cathedrali, « tunc utraque, seu totalis cura pertineat ad archipresbyterum, iuxta « decis. 480 coram Merlino: secus vero, ubi agitur de ecclesia collegiata, « in qua cura habitualis de iure spectat ad capitulum, et solum actualis « ab archipresbytero exercetur ».

Dictum est supra *regulariter:* exposita enim doctrina, uti scribit Pallottini ad v. *Capitulum*, locum sibi non vindicat « ubi constet Sum- « mum Pontificem in instituendo collegio haudquaquam transferre in « ipsum voluisse ius ac titulum parochialem, sed in aliam personam, « quasi subrogatam in locum pristini rectoris ecclesiae parochialis: in « hoc enim casu habitualis cura animarum non residet penes capitulum; « sed is, cui parochiale ministerium commissum est, iure suo illud exercet « independenter a capitulo ».

Itaque in primis perpendendum est documentum erectionis. Quod si ex eo res plene non evincatur, recurrendum est ad coniecturas, praesumptiones, adminicula, etc., iuxta regulam communiter receptam et a litigantibus admissam.

I. In bulla erectionis collegiatae Salutiarum haec leguntur: « Prae-

« fatam parochialem ecclesiam in collegiatam cum capitulo de novo « erigimus ... et in ea decanatum, qui inibi principalis dignitas sit ... nec « non archidiaconatum, praeposituram, archipresbyteratum, *cui* immi- « neat cura animarum ... erigimus et instituimus ». Igitur Legatus Apostolicus non instituit collegium canonicorum in plebania Salutiarum, sed ipsam plebaniam in collegiatam erexit: proinde totum ens parochiale cum suis iuribus, titulis ac bonis factum est ens collegiale. Neque officit quod archipresbytero dicatur imminere curam animarum. Bene enim haec duo stare possunt, curam esse quoad ius et proprietatem penes capitulum, quoad exercitium penes archipresbyterum. Aliis verbis expressio « cui immineat curam animarum » non derogat iuri communi superius tradito, sed denotat curam actualem spectare ad archipresbyterum, remanente habituali penes capitulum. Hoc evidens fit si advertatur curae animarum appellatione, sive ante, sive post Concilium Tridentinum, venire curam actualem non vero habitualem. Hoc

a) docet Barbosa his verbis: « Curae animarum appellatione proprie « venit actualis non vero habitualis, ut tenuit in terminis Capra (1465) « commun. conclus. 9, num. 78, et fuit dictum in *Vicen. - Prioratus*, « 9 iunii 1606, coram Manzanedo (*De appellativa verborum significatione*, « appell. 65) »;

b) admisit constanter Rota, uti in recentioribus: decis. 316, num. 9, Part. IV: decis. 445, n. 9, Part. V; et dec. 204, Part. XI, in qua legitur: « Demum non urget quod idem archipresbyter in Litteris Apostolicis « (Eugenii IV, 1436, et Leonis X 1519) fuerit provisus de archipresby- « teratu cum assertione quod illi immineat cura animarum, quia hoc « est intelligendum de cura actuali, remanente semper habituali penes « capitulum »;

c) firmavit S. C. Concilii in una *Lauden. - Iurium et emolumentorum parochialium*, 24 martii 1858: « Neque obstat expressio illa quod ani- « marum cura praepositurae immineret; nam quod illi immineat cura « animarum, hoc est intelligendum de cura actuali, remanente semper « habituali penes capitulum ». Unde Doctores quando loquuntur de parocho alicuius ecclesiae collegiatae, cui competit cura etiam habitualis, minime adhibent verba *cura animarum* pure et simpliciter, sed scribunt ei competere totam animarum curam.

Attenta itaque bulla erectionis collegiatae Salutiarum non constat Legatum Apostolicum derogasse iuri communi; quod magis scatet ex coniecturis, praesumptionibus aliisque adiunctis.

II. Re quidem vera: 1. In praefata bulla erectionis reditus omnes, fructus et proventus plebaniae cum declaratione annui valoris assi-

gnantur in dotem ecclesiae collegiatae, hac facta lege ut, detractis centum florenis pro decano, reliqui fructus distribuerentur aequalibus portionibus inter canonicos, comprehenso archipresbytero, qui proinde in eodem gradu positus est, ac reliqui de capitulo. Cum vero reditus parochiae consisterent in bonis immobilibus, decimis et emolumentis *di stola bianca e nera* nuncupatis, documenta, quae in actis prostant, loculenter ostendunt:

a) capitulum ab anno 1486 usque ad hodierna tempora in possessione fuisse omnium bonorum plebaniae, eaque tanquam massae capitulari pertinentia administrasse;

b) capitulum, ex ipsa sui origine et titulo parochiali, nedum per quatuor saecula ius decimandi exercuisse, sed illud etiam vindicasse in quadam parte territorii Salutiarum contra capitulum Taurinense, quin in iudicio archipresbyter vocaretur;

c) capitulum ab anno, quo instituta fuit Collegiata, per canonicum datarium emolumenta omnia exegisse, eaque inter canonicos pari ratione partitum esse, exceptis tantummodo favore archipresbyteri incertis provenientibus ex fidibus mortuorum, baptizatorum et matrimoniorum, annuam summam tercentarum libellarum plus minusve attingentibus.

2. In bulla *Per immaculata* potestas fit capitulo praesentandi personam idoneam instituendam in archipresbyteratu, quando factus fuerat vacans. Hoc iure potitum fuit canonicorum collegium tria per saecula, i. e. a constitutione capituli usque ad annum 1744. Nec difficultatem facit quod ab hoc anno per concursum conferri consueverit archipresbyteratus. Id enim: *a*) nihil detrahit beneficii constitutioni; *b*) certum est capitulum, vix audita indictione concursus de ea coram Episcopo protestatum esse tamquam proprii iuris laesiva.

3. Episcopi Salutiarum in iis, quae se referebant ad parochiam, non archipresbyteri sed votum capituli exquirere consueverunt, eidemque indemnitatem tribuentes in duabus parochiae dismembrationibus peractis anno 1840 et anno 1908. Constat etiam municipium cum solo capitulo pertractasse negotia parochiam respicientia. Constat denique, aliis omissis, capitulum pro parochiae integritate acerrime decertasse: parochialia onera suis sumptibus pertulisse et perferre, nec non praebere archipresbytero eleemosinam pro celebratione missarum pro populo, et concionatori mercedem pro verbis Dei praedicatione.

Recensita capituli iura, praerogativae et onera, quae propria sunt rectoris principalis, habentis nempe curam habitualem, placuit DD. Patribus tantummodo innuere, ne viderentur inutiliter repetere, quod fuse, erudite et concludenter, exposita sunt in sententia appellata.

4. Curam habitualem residere in capitulo Salutiarum confirmare voluerunt Patres ex conventione inita capitulum inter et primum archipresbyterum Bartholomaeum Vacca, acceptata ab eius successore et fratre Antonio Vacca, de qua conventione mentio fit in deliberationibus capitularibus diei 14 decembris 1493. Per hanc conventionem, aut transactionem archipresbyter remittebat in manus capituli officium curae animarum, quo fruebatur. Iamvero si archipresbyter totam curam, actualem videlicet et habitualem habuisset, remissio non capitulo sed Episcopo facienda erat. Nec dicatur quod remissio revera facta fuit Summo Pontifici, cuius expectabatur beneplacitum. Etenim ex deliberatione capitulari apparet archipresbyterum *ex nunc* remisisse curam, suam exonerando conscientiam, et conscientiam capituli onerando. Est pariter inauditum parochum independentem a capitulo posse se eximere ab onere curae et de ea conscientiam gravare capituli. Res optime explicatur si admittamus archipresbyterum fuisse capituli vicarium et uti talem eidem curam animarum remisisse. Approbatio vero Summi Pontificis requirebatur, quia resignans cupiebat retinere dignitatem archipresbyteralem sine cura.

5. Res foret absoluta quoad primum dubium, nisi novissimus archipresbyteri patronus novum in medium adduxisset argumentum desumptum ex formulis, quae in Dataria Apostolica adhibentur in beneficiorum collatione. Verum primitus cum capituli patrono adnotandum est formulam adhibitam in collatione archipresbyteratus Salutiarum, adhibitam quoque reperiri in provisionibus aliorum archipresbyteratuum vacantium in cathedralibus, in quibus certissimum est curam tantum actualem spectare archipresbytero. Ita in collationibus archipresbyteratus maiorum ecclesiarum Urbevetanae, Gaudisiensis et Laudensis. Deinde mirandum non est formulam, quam Dataria Apostolica adhibet in provisione archipresbyteratus Salutiarum differre a formula, qua utitur in canonicatuum collationibus eiusdem ecclesiae. Etenim cum archipresbytero immineat cura actualis animarum, merito de eadem cura fit mentio in formula. Cum vero canonicis singulis non immineat cura habitualis, quia haec toti adhaeret collegio, iure meritoque in singulorum canonicatuum collatione omittitur mentio de cura habituali. Formula tandem propositionis, quae adhiberi solet in consistorio, quando novi Episcopi Salutiarum proponuntur, favet potius capitulo, quam archipresbytero: quia cum archipresbytero tribuat tantum curae exercitium, supponere facit curam habitualem esse penes capitulum. Neque sophistice hoc affirmatur, uti vult archipresbyteri patronus. Nam ex aliis ipsis formulis pro comparatione adductis ostenditur quod res ita revera debet intelligi. Ita in

formula Lucensi verba « quam presbyter custos ... exercet in ecclesia archiepiscopali », clare denotant ibi agi de cura actuali, non vero de habituali.

Ex his omnibus Patres dimittendum esse censuerunt primum dubium cum responsione: *Affirmative ad primam partem; negative ad secundam.*

De secundo dubio: An archipresbytero in casu competat cura actualis universa, exclusive et independenter a capitulo exercenda?

Certum est quod, inspecta bulla erectionis plebaniae Sanctae Mariae in collegiatam, archipresbytero, cui dicitur imminere curam animarum universam, curam actualem competere; at videndum est, an idem dici possit attento iure consuetudinario. Etenim nihil magis tritum quam legem quamlibet humanam, ecclesiasticam quoque, posse contraria consuetudine abrogari, dummodo rationabilis sit et legitime praescripta, cap. fin. *De consuetudine.* Centenaria autem, et multo magis plus quam centenaria consuetudine posse iura omnia praescribi tradunt doctores omnes: De Luca, *De consuetudine,* disc. 2; Pitonius, *Discept. eccl.*, tom. 1, disc., n. 9, n. 13, etc. Quod valet, etiamsi, uti ad praesens, agatur de iuribus parochialibus praescribendis. Regula enim est, consuetudine plusquam centenaria acquiri posse quidquid potest per privilegium obtineri: Fagnanus, in c. 2, *De foro competenti.* At cum evidens sit ex privilegio exerceri posse iurisdictionem in foro poenitentiali, sacramenta administrare, et in genere animarum curam peragere, idem est etiam de consuetudine asserendum. Demum, uti omnes admittunt, iura episcopalia praescribi possunt; nulla adest proinde ratio, ut praescriptio in iuribus parochialibus denegetur. Neque negotium facessere possunt aliquae sacrarum Romanarum Congregationum decisiones. In speciebus enim eisdem Congregationibus propositis vel agebatur de praescriptione iurium exstinctiva nervum abrumpente ecclesiasticae disciplinae, vel non constabat de possessione plusquam centenaria. Ceterum Romanae Congregationes pluribus in decisionibus decrevere iura parochialia praescribi posse. Ita S. C. Concilii in *Reatina, Iuris associandi cadavera,* 22 dec. 1866; *S. Severi, Iuris funerandi,* 27 maii 1893; in *Fabrianen.,* 9 febr. 1732; in *Camerinen.,* 18 dec. 1819; et S. Cong. VV. et RR. in *Auxitana,* 9 iulii 1891; in *Thelesina, Iurium Parochialium,* 22 aug. 1901. Tantum autem praescribitur, quantum possidetur, aut quasi possidetur, quin obstet, quod damnum exinde possessori, eiusque successoribus exoriatur, prouti docet S. Rota in una *Romana, Oblationum,* 20 ianuarii 1726: « Etiam in actibus ecclesiae praeiudicium, divinique cultus « detrimentum inferentibus (consuetudinem) plenam, amplissimamque

« inducere cuiuscumque melioris tituli, ac proinde etiam beneplaciti apo-« stolici praesumptionem ».

Hisce adnotatis praecipua munera parochialia, quae capitulum plusquam ex centenaria observantia sibi vindicat, sunt quatuor, uti eruitur ex inquisitione iussu DD. Patrum secundi turni peracta; videlicet ius canendi missam praesente cadavere, ius benedicendi domos tempore paschali, ius praedicandi, et ius fidelium audiendi confessiones. Iamvero praefata iura competere capitulo Salutiarum amplissime ostendit appellata sententia, et fatetur archipresbyter Conte: « Chi ha mai negato il « fatto che i canonici cantassero la Messa, *praesente cadavere,* che pre-« dicassero qualche volta e confessassero, e che il prete Sagrista avesse « benedetto le case in tempo pasquale? Nessuno, l'arciprete compreso. « ... Il fatto del possesso era in confesso d'ambo le parti » (*Animadv. triplicationi adiectae,* p. 15). Hoc autem dum confitetur, archipresbyter parum apte nec secundum ius scribit: « La nostra causa è in petitorio « e non in possessorio, quindi la prova testimoniale deve considerarsi « essere *extra causam* ». Et inferius: « Il turno ammise anzitutto le « stesse deposizioni dei canonici parte interessata a provare il loro « diritto. Questi, è chiaro, non potevano rendere testimonianza contro « se stessi ». Verum quoad primum DD. Patres admittunt causam hanc esse in petitorio, at non intelligunt cur non possint admitti testes ad probandam praescriptionem, vi cuius quaedam iura parochialia non archipresbytero, sed canonicis adscribi debeant. Ad secundum adnotandum est non solos canonicos fuisse excussos, eorumque testificationes aliis depositionibus adiunctas vim saltem habere adminiculativam. Deinde non semper membra alicuius universitatis repellenda sunt a testimonio ferendo. Audiatur hac in re Card. De Luca in Part. I, *De iudiciis,* disc. XXXII, n. 46: « In testibus de universitate, vel de colle-« gio ... iuxta regulas generales proceditur cum distinctione iuris con-« troversi, an tangat interesse singulorum, vel potius omnium in univer-« sum, ut primo casu repellantur a testimonio, non autem in altero. « Et tamen etiam in uno vel in altero casu respective limitatio regulae « intrat, quia nempe in primo interesse sit adeo exiguum, atque testes « adeo qualificati, ut omnino improbabile sit, quod falsum dicere velint », quod optime applicatur casui nostro.

Aliis quoque ex capitibus conatur archipresbyter impugnare consuetudinem a capitularibus assertam.

Et *a*) Contendit capitulum non posse praescribere ratione inhabilitatis, quia Conc. Trid. canonicos « li ha inabilitati alla cura (attuale) ». Sed inhabilitas relate ad praescriptionem non gignitur ex lege prohibi-

tiva, secus omnes inhabiles fierent a legibus prohibitivis et ideo contra illas impossibile foret inducere praescriptionem consuetudinariam, quod falsum est.

b) Subsumit canonicos exercere quaedam iura parochialia non nomine proprio, sed ex delegatione accepta ab archipresbytero. Verum haec affirmatio gratuita prorsus est; nullum enim in actis reperitur documentum, ex quo constet de facta ab archipresbytero canonicis delegatione. Imo ex actis contrarium evincitur. Nam scimus quod quando canonici, perdurante choro, functiones parochiales agunt, computantur uti praesentes. Iamvero regula constans est hanc fictam praesentiam posse valere, quando munus est inhaerens capitulo vel canonicatui, minime vero quando canonicus agit ex delegatione. Finge archipresbyterum delegare canonicum ad assistendum alicui matrimonio, et hoc fiat tempore chori, tunc certe absentia notatur. Denique cum canonici clare probaverint recensita quatuor iura exercuisse per quatuor circiter saecula, diuturna ac immemorabilis possessio facultativam possessionis naturam excludit, uti adnotat Rota in *Colonien.* coram Rev. P. V., dec. 85, n. 8. « Praesumptio facultatis excluditur a multiplicitate actuum « et ex continuata possessione per longum tempus ».

c) Observat praescriptionem originem habuisse a transactione anni 1493, de qua supra loquuti sumus. Cum autem transactio invalida fuerit ob defectum pontificiae adprobationis, dicendum est praescriptionem fundari titulo vitioso, vel saltem aequivoco. At ante omnia probandum foret transactionem non fuisse a Sede Apostolica confirmatam. Nam si, uti legitur in sententia coram Sincero, capitulum post transactionem perrexit in curae animarum exercitio, hoc facit praesumere quod fuerit adprobata, secus inexplicabile foret silentium tum archipresbyteri, qui posuit clausulam approbationis, tum eius successorum, tum Ordinarii Salutiarum. Deinde admisso etiam, quod transactio non fuerit approbata, ostendendum foret ex illa praecisa transactione ortum fuisse factum exercitii quorumdam iurium parochialium ex parte capituli, « potuit enim (uti recte adnotatur in sententia appel- « lata, pag. 44) oriri ex aliis causis, sicut quaelibet aliae praescriptiones « contra iura episcoporum, aut parochorum; nec est necesse ut capi- « tulum doceret de vera origine, seu titulo suae praescriptionis: haec « enim praescriptio, eo ipso quod est immemorabilis, constituit per « seipsam titulum, et titulum validissimum, imo, uti dictum est, melio- « rem titulum de toto mundo ».

Unde ad secundum dubium Patres responderunt: *Archipresbytero competere curam actualem universam, salvis tamen quatuor iuribus*

superius indicatis a capitulo vi consuetudinis immemorabilis praescriptis.

De tertio dubio: An archipresbyter habendus sit verus parochus, et parochiam exclusive a capitulo repraesentare possit?

In bulla erectionis collegiatae Salutiarum archipresbytero tribuitur cura tantum actualis, uti ostensum est in responsione ad primum dubium. Hanc curam exercet nomine proprio; proinde habemus primum illud ad parochialem essentiam requisitum, ius nempe exercendi curam nomine proprio (Bouix, *De ration.*, cap. V, pag. 1). Sed neque desunt alia requisita; quod nempe v. g. archipresbyter curam exerceat ex obligatione, quoad determinatum territorium et populum, eidem reciproco vinculo devinctum. Sed parochus est sensu lato, non stricto. Quod adeo verum est, ut curam habens habitualem parochus dicatur principalis, exercens vero curam actualem appelletur parochus secundarius, et communiter vicarius, quo nomine videmus nuncupatum archipresbyterum Salutiarum in aliquibus documentis, quae prostant in actis.

Ex hoc patet responsio ad secundam dubii partem. Cum enim ens aliquod, collegium, universitas debet a suo capite repraesentari, cumque indubitatum sit caput principale parochiae Salutiarum esse capitulum, clarum est capitulum debere parochiam repraesentare, non archipresbyterum.

Proposito itaque dubio tertio Patres responderunt: *Ad primam partem provisum in responsione ad primum dubium; ad secundam negative.*

De quarto dubio: An et quomodo regimen ecclesiae cathedralis competat capitulo vel archipresbytero in casu?

Animadvertendum quoad praesens dubium est, quod in Ecclesia quacumque parochiali duo distingui debent, ea nempe, quae respiciunt curam animarum, et ea, quae se referunt ad administrationem et regimen ipsius ecclesiae. Porro illis in ecclesiis, in quibus unus est parochus absolutus, habens videlicet totam curam, certum est utrumque parocho competere. At illis in ecclesiis, in quibus reperitur distincta cura actualis ab habituali, exceptis iis, quae curam respiciunt, quaeque parocho actuali, aut vicario competunt, reliqua a iure demandantur habenti curam habitualem, qui est ipsius ecclesiae caput. Parocho proinde principali spectat regimen et administratio ecclesiae, ius in ea sacra faciendi, proprio arbitrio divinum cultum moderandi, etc. Hoc constanter tenuerunt sacrae romanae Congregationes, uti videre est apud Emum Gennari in suo opere

Questioni canoniche, num. 379. Ceterum haec fuit praxis constans in ecclesia Salutiarum, uti adnotatur in sententia appellata.

Responsio itaque DD. Patrum ad dubium est: *Regimen ecclesiae cathedralis competere Capitulo.*

De quinto dubio: An archipresbyter habeat ius residendi in domo ecclesiae cathedrali adiacenti, eamque domum ad usum habitationis aptandi suis sumptibus et independenter a capitulo?

Quamvis huius dubii solutio non pendeat ab iis, quae exposita superius sunt, nihilominus Patres dixerunt in hoc quoque dubio amplectendam esse secundi turni responsionem. Archipresbyter enim non potest certe sibi ius vindicare residendi in domo ecclesiae cathedrali adiacenti ratione proprietatis aut dominii, haec enim proprietas aut dominium est penes capitulum, uti constat ex documentis in appellata sententia relatis. Nec potest hoc ius sibi tribuere ratione parochialitatis. Nam leges quidem exigunt ut parochus resideat in domo parochiali, si adsit, vel intra fines parochiae, absque tamen alterius proprietatis praeiudicio.

Quibus omnibus rite diligenterque perpensis, Nos infrascripti Auditores de turno pro tribunali sedentes, Christi nomine invocato et solum Deum prae oculis habentes, decernimus, declaramus et definitive sententiamus sententiam 1 iulii 1913 esse confirmandam, videlicet ad dubium propositum respondemus: *Affirmative ad primam partem; negative ad secundam*, declarantes praeterea expensas esse inter partes compensandas.

Ita pronunciamus, mandantes Ordinariis locorum et ministris tribunalium, ad quos spectat, ut exsecutioni demandent hanc nostram definitivam sententiam, et adversus reluctantes procedant ad normas sacrorum canonum et praesertim cap. 3, sess. XXV *De Ref.* Concilii Tridentini, iis adhibitis exsecutivis et coërcitivis mediis, quae magis efficacia et opportuna pro rerum adiunctis exstitura sint.

Romae, in sede Tribunalis S. R. Rotae, die 15 iulii 1915.

Guilelmus Sebastianelli, Decanus, *Ponens.*
Petrus Rossetti.
Raphaël Chimenti.

L. ✠ S.

Ex Cancellaria S. R. Rotae.
Sac. T. Tani, *Notarius.*

DIARIUM ROMANAE CURIAE

SEGRETERIA DI STATO

NOMINE

Con Biglietti della Segreteria di Stato il Santo Padre si è degnato di nominare:

13 ottobre 1915. — L'Emo signor cardinale Vincenzo Vannutelli, *Protettore dell'Istituto dei Fratelli della Istruzione Cristiana di Ploermel, in Francia.*

18 ottobre. — L'Emo signor cardinale Diomede Falconio, *Protettore dell'Istituto delle Suore della Misericordia che hanno la casa madre in Dewer, Colorado (Stati Uniti d'America).*

20 ottobre. — L'Emo signor cardinale Gennaro Granito Pignatelli di Belmonte, *Protettore dell'Istituto delle Suore della Divina Carità di Vienna.*

25 ottobre. — Il Rmo P. Generoso Graziosi S. I., *Consultore della Sacra Congregazione dei Religiosi.*

Con Brevi apostolici il Santo Padre si è degnato di nominare:

Prelati Domestici di S. S.:

31 agosto 1915. — Mons. Domenico Monaco, arciprete della cattedrale di Lacedonia.

4 ottobre. — Mons. Vincenzo de Gregorio, vicario generale della diocesi di Lacedonia.

12 ottobre. — Mons. Cesare Gnudi, parroco di S. Bartolomeo e priore del Collegio de' Parroci urbani in Bologna.

16 ottobre. — Mons. Giacomo P. O' Farrel, vicario generale della diocesi di Richmond.

22 ottobre. — Mons. Luigi Maria Astancolle, priore del Capitolo di Todi.

ONORIFICENZE

Con Brevi apostolici il Santo Padre si è degnato di conferire le seguenti onorificenze:

La Placca dell'Ordine di S. Gregorio Magno:

14 ottobre 1915. — Al sig. Giacomo Hicks, di Londra, già insignito della commenda dello stesso Ordine.

Il Cavalierato dell'Ordine di S. Gregorio Magno, classe civile:

16 ottobre 1915. — Al sig. Pietro Cristiano Pio de Louw, della diocesi di Bois-le-Duc.

NECROLOGIO

7 giugno 1915. — Mons. Eduardo Kozlowski, vescovo titolare di Germe ed ausiliare dell'arcivescovo di Milwaukee.

10 agosto. — Mons. Isidoro Clemente, O. P., vescovo titolare di Augila, vicario apostolico di Amoi in Cina.

13 settembre. — Mons. Agostino Francesco Baslé, del seminario delle Missioni estere di Parigi, vescovo di Mysore (Indostan - Asia).

18 settembre. — Mons. Giacomo Conaty, vescovo di Monterey-Los Angeles.

29 settembre. — Mons. Bernardino Tommaso Clark, dei Minori Cappuccini, vescovo di Port-Victoria.

9 ottobre. — Mons. Enrico O' Neill, vescovo di Dromore.

16 ottobre. — Mons. Riccardo Alfonso Sheehan, vescovo di Waterford e Lismore.

Il 15 novembre sarà posta in vendita la nuova ristampa del

Die XV novembris venum dabitur, novissime denuo editum,

BREVIARIUM ROMANUM

ex Decreto sacrosancti Concilii Tridentini restitutum, S. Pii V Pontificis Maximi jussu editum, aliorumque Pontificum cura recognitum, *Pii Papae X auctoritate reformatum.*

Editio typica

Edizione su carta indiana; altezza della pagina, compreso il margine, millimetri 176, larghezza mm. 111, spessore del libro mm. 26. - Luce esatta della stampa mm. 160×100. - Peso complessivo del Breviario, grammi 715.

Un volume in-12° di pagine LXXVI-1687-[14], adorno di una ricca incisione a colori e di numerose artistiche testate di pagina eseguite dal Rev. Fr. Massimiliano Schmalzl dei Redentoristi. - Stampa accurata, caratteri neri e nitidissimi impressi in rosso-nero con riquadratura rossa alle pagine. - Carta sottile ed opaca.

PREZZI:

In brochure. . . . . L. 8 —

Legato in pelle zigrino nera, angoli arrotondati, dorso flessibile, taglio rosso e busta . . » 12 —

Legato in marocchino, angoli arrotondati, dorso flessibile, taglio dorato e busta . . . . » 13 —

Editum charta indica; altum mm. 176, latum 111, crassum 26, gramm. 715 pondo. - Paginae, qua typis impressae sunt, patent mm. 160×100.

Volumen in-12°, paginarum LXXVI-1687-[14], ornatum sacra imagine affabre delineata scalpro et colorata, multisque paginarum initiis eleganti manu descriptis a R. P. Maximiliano Schmalzl ex Ordine SS. Redemptoris; accurate impressum typis nitidis, charactere rubro-nigro, charta subtili et opaca cum lineis rubris in quadrum ductis ad omnes paginas.

PRETIA:

In *brochure* . . . . . L. 8 —

Volumen corio nigro, vulgo *chagrin*, contectum, angulis rotundatis, dorso flexibili, sectione foliorum rubra cum theca . » 12 —

Pelle vitulina contectum, angulis rotundis, dorso flexili, sectione foliorum aurea cum theca. . . . . » 13 —

Fascicoletti e fogli del Breviario, stampati in carta indiana, che si vendono a parte *(Per gli acquirenti del* Breviario *il prezzo complessivo è di Cent. 50):*

Fasciculi et folia Breviarii indica charta impressa, quae separatim veneunt *(Qui* Breviarium *sibi comparaverint pretium integrum solvent nonnisi Lib. 0,50):*

Ante Divinum Officium. Post singulas Horas. Post Divinum Officium, pp. 4, Cent. 5. = **Absolutiones et Benedictiones.** In Officio novem Lectionum, pp. 2, Cent. 5. = **Pro Festis et Officiis Psalmos de Dominica usurpantibus** (*Excerpta ex Ordinario divini Officii*), pp. 24, Cent. 25. = **Pro Officiis Psalmos de occurrenti hebdomadae die usurpantibus** (*Excerpta ex Ordinario divini Officii*), pp 12, Cent 15 = **Tempore Adventus.** In feriali Officio, pp. 4, Cent. 5. = **Tempore Quadragesimae.** A Feria II post Dominicam I. In feriali Officio, pp. 4, Cent. 5. = **Tempore Passionis.** In feriali Officio, pp. 4, Cent. 5. = **Tempore Paschali.** In feriali Officio, pp. 4, Cent. 5. = **Pro Commemorationibus de Communi Sanctorum. - Pro Commemorationibus de tempore,** pp. 4, Cent. 5.

A richiesta si potranno aggiungere i seguenti Proprî, *stampati con gli stessi caratteri e compilati con i medesimi criterî del* Breviario tipico *ed accurata-*

Si libeat, Propria *quae sequuntur adiungi poterunt, caracteribus normisque iisdem impressa ac* Breviarii typici, *maximaque cura redacta, iuxta*

mente redatti secondo il Calendario nuovamente riformato ed approvato dalla S. C. dei Riti il 10 dicembre 1913:

Calendarium recentissime a S. C. Rituum revisum ac probatum die 10 decembris a. 1913:

Proprium Officiorum pro Clero ALMAE URBIS ejusque districtus. – Un fascicolo di pagg. IV-128, in carta indiana . . . . . L. 0,80
— In carta a mano . . . . . » 1 —

Proprium Officiorum pro Clero ALMAE URBIS IN USUM PATRIARCHALIS ARCHIBASILICAE LATERANENSIS accomodatum. – Un fascicolo di pagg. 168 ed incisione. In carta indiana . . . . . » 2 —
— In carta a mano . . . . . » 2,50

Proprium Officiorum pro Clero Dioecesis TARVISINAE juxta Decretum S. Rituum Congregationis diei 31 decembris 1914. – Un fascicolo di pagg. 88, in carta indiana » 1 —
— In carta a mano . . . . . » 1,50

Officia Propria a Clero Dioeceseos CLAVARENSIS recitanda juxta kalendarium a S. R. C. adprobatum die 7 martii 1914, cum appendice pro civitate et territoriis **Rapallen.** – Un fascicolo di pagg. VIII-64 . . . . . » 1 —

Commune plurium Confessorum Pontificum, – pagg. 8. . . . . » 0,20

Commune plurium Confessorum non Pontificum, – pagg. 8 . . . . . » 0,20

Commune plurium Virginum, – pagg. 12 . . . . . » 0,20

Commune plurium non Virginum, – pagg. 12 . . . . . » 0,20

PSALTERIUM BREVIARII ROMANI cum Ordinario divini Officii, jussu Pii Pp. X novo ordine per hebdomadam dispositum et editum juxta Motu Proprio *Abhinc duos annos.* 1914. Editio typica.

Un volume di pagine 326, caratteri grandi e ben marcati, rosso-neri, carta sottile ed opaca, riquadratura rossa alle pagine.

Prezzi:

In brochure . . . . . L. 2,25
Legato in tela inglese nera e taglio rosso . . . . . » 3,25
Legato in tela inglese nera e taglio oro . . . . . » 3,60
Legato in pelle chagrin nera e taglio oro . . . . . » 4,80

NB. - Per coloro che desiderassero avere le *Variationes in divino Officio recitando* ed il *Psalterium Breviarii Romani,* legati in un sol volume, i prezzi sono così stabiliti:

— Legati in tela inglese nera e taglio rosso . . . . . L. 3,90
— Legati in tela inglese nera e taglio oro . . . . . » 4,20
— Legati in pelle chagrin e taglio oro . . . . . » 5,40

Volumen paginarum 326, typis rubro-nigris impressum, charta subtili et opaca, cum lineis rubris in quadrum ductis ad omnes paginas.

Pretia:

In brochure . . . . . L. 2,25
Tela anglica contectum, sectione foliorum rubra. . . » 3,25
Tela anglica contectum, sectione foliorum aurea. . . » 3,60
Pelle *chagrin* nigra contectum, sectione foliorum aurea . . » 4,80

NB. - Volumen etiam paratum est petentibus, quo simul *Variationes in Divino Officio recitando* et *Psalterium Breviarii Romani* continentur:

— Tela anglica contectum, sectione foliorum rubra . . L. 3,90
— Tela anglica contectum, sectione foliorum aurea . . » 4,20
— Pelle *chagrin* nigra contectum, sectione foliorum aurea » 5,40

VARIATIONES IN DIVINO OFFICIO RECITANDO juxta Constitutionem Apostolicam *Divino afflatu* et Motu Proprio *Abhinc duos annos,* in commodum eorum qui novissimo Breviario carent. 1914. Editio typica.

Un fascicolo di pagine 96, su carta sottile ed opaca, caratteri grandi e ben marcati, rosso-neri, riquadratura rossa alle pagine e copertina di carta a mano . . . . L. 0,60
— Legato in tela inglese . . » 0,90

Libellus paginarum 96, charta subtili et opaca, charactere rubro-nigro cum lineis rubris in quadrum ductis ad omnes paginas, charta manufacta contectus . . . . . L. 0,60
— Cum tegumento telae anglicae. . . . . » 0,90

Veneunt Romae apud Administrationem Commentarii Officialis "Acta Apostolicae Sedis" *(Tipografia Poliglotta Vaticana, Roma).*